

Susanne Friis.
Gammelmor

Dir. Erik Henning-Jensen.
Gammelfar

Gunnar Jacobsen.
Jørgen, Lønnen

Harriet Lehmann.
Berk, Frigendekvæn

Dorte, Datter

Wm. Knoblauch.
Hans, Prigensmin

FRA ROLD TIL REBILD

22/2-29

JYDSK FOLKESKUESPIL I 1 FORSPIL, 4 BILLEDER OG 1 EFTERSPIL AF VILHELM FROM BARTRUMSEN
OPFØRES MED ENERET KUN PAA AARHUS TEATER

SCENEINSTRUKTØR ERIK HENNING-JENSEN — MUSIKEN TIL SANGEN: „VI ER JYDER“ AF CARL NIELSEN — DEN
ØVRIGE MUSIK ARRANGERET OG DELVIS KOMPONERET AF THOMAS JENSEN — DEKORATIONERNE AF TEATERMALER
EMIL PAULSEN — MEDVIRKENDE: FOLKEDANSEFORENINGEN FOR AARHUS OG OMEGN

FORSPIL: I REBILD BAKKER

Thammes Hewring, Gammelfar	Hr. Erik Henning-Jensen
Jørgen, hans Søn	Hr. Gunnar Jacobsen
Berte, Jørgens Kone	Fru Harriet Lehmann
Theodor } deres Børn	Hr. Frode Albertsen
Alice }	Frk. Ruth Andersen

Handlingen foregaar i Rebild Bakker ved den dansk-amerikanske Sommerfest.

1. BILLEDE: I ROLD SKOV

Lars Funke, Bonde fra Rold	Hr. Viking Ringheim
Anne, hans Datter	Fru Besse Giersing
Visti, Annes Fæstemand	Hr. Gunnar Jacobsen
Benjamin, Skøjernes Høvding	Hr. Max Ibenfeldt
Sara, gammel Skøjerkvinde	Fru Susanne Friis
Glar Ejler } Skøjere	Hr. Erling Schroeder
Jep }	Hr. Walther Andreasen
Gummel Pejter }	Hr. Preben Irving

Andre, Skøjere
Handlingen foregaar i Rold Skov.

2. BILLEDE: EN JULEGÆST

Kristian Hvass, Landsbylæge	Hr. Viking Ringheim
Wilhelmine, hans Kone	Frk. Karen Pedersen
Inger, deres Datter	Frk. Ilse Henriksen
Per } Tyende hos Hvass	Hr. Johannes Aardestrup
Marie }	Frk. Laura Mogensen
Frøken Astrid }	Fru Besse Giersing
Præsten }	Hr. Paul Hofmann

Handlingen foregaar paa Egnen mellem Randers og Mariager omkring 1838.
Længste Ophold mellem 2.—3. Billede

3. BILLEDE: STRANDINGEN

Anders Olesen, Fisker	Hr. Wm. Knoblauch
Petra, hans Kone	Fru Harriet Lehmann
Mette Sofie, deres Datter	Frk. Beatrice Bonnesen
Marius } Fiskere	Hr. Erling Schroeder
Fjolle-Johan }	Hr. Walther Andreasen
Morris, engelsk Skibsreder	Hr. Erik Henning-Jensen
Kaptajn Larsen }	Hr. Max Ibenfeldt

Fiskere
Handlingen foregaar ved Vesterhavet.

4. BILLEDE: HØSTGILDET

Rasmus Lystrup, Ejer af Skelgaarden	Hr. Ad. Wantzin
Olga, hans Kone	Frk. Laura Mogensen
Klement } Tyende paa }	Frk. Johannes Aardestrup
Bolette } Skelgaarden }	Frk. Karen Pedersen
Kræn, en Bonde }	Hr. Folmer Sørensen
Per, Humlehandler fra Fyn	Hr. Aksel Stevnsborg

Bønderkarle — Bønderpiger
Handlingen foregaar paa en stor Gaard i Østjylland.
Der dances: Top Karens Hopsa. — De fire Hjørner (Himmerland). — Bittemand i Kniibe (Randersegnen). — Vippen (Jylland). — Trekant (Horsensegnen). — Ruder Es (Jylland).

EFTERSPIL: I REBILD BAKKER

Thammes Hewring, Gammelfar	Hr. Erik Henning-Jensen
Krestine, hans Kone, Gammelmor	Fru Susanne Friis
Jørgen, deres Søn	Hr. Gunnar Jacobsen
Dorte, deres Datter	Frk. Alice Guldbrandsen
Berte, gift med Jørgen	Fru Harriet Lehmann
Hans, gift med Dorte	Hr. Wm. Knoblauch
Theodor } Jørgens og Bertes Børn }	Hr. Frode Albertsen
Alice }	Frk. Ruth Andersen

Handlingen foregaar i Rebild Bakker ved den dansk-amerikanske Sommerfest. Forbi omtr. Kl. 10 1/4

Viking Ringheim.

Lars Funke i "I Rold Skov"
Anne i "En Julegæst"

Besse Giersing.

Anne Funke i "I Rold Skov"
Frøken Astrid i "En Julegæst"

Walther Andreasen.

Jep, Skøjere i "I Rold Skov"
Fjolle-Johan i "Strandingen"

Erling Schroeder.

Glar Ejler i "I Rold Skov"
Marius i "Strandingen"

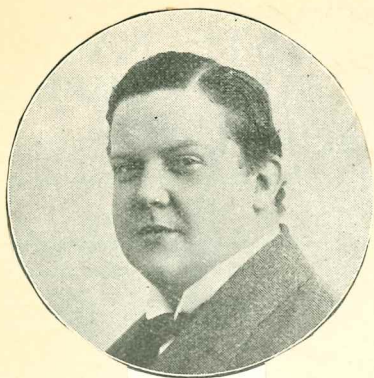
Max Ibenfeldt.

Benjamin, Skøjernes Høvding i "I Rold Skov"
Kaptajn Larsen i "Strandingen"

Karen Pedersen.

Wilhelmine Hvass i "En Julegæst"
Bolette i "Høstgildet"

Ad. Wantzin.

Rasmus Lystrup i „Høstgildet“

Laura Mogensen.

*Olga Lystrup i „Høstgildet“
Anni i „En Julegæst“*

Johannes Aardestrup

*Per i „En Julegæst“
Klement i „Høstgildet“*

Paul Hoffmann.

*Digteren St. Sørensen Blicher
i „En Julegæst“*

Beatrice Bonnesen.

Mlle. Sofie i „Mændene“

Aksel Stevnsborg.

Per, Humlehandler, i „Høstgildet“

Jydske Billeder.

Forfatteren redegør for sit Stykke,
„Fra Rold til Rebild“.

Rold og Rebild er gode, jydske Navne, som hver for sig peger paa noget, der staar som Udtryk for det jydske Lands Særpræg.

Den store Rold Skov er en direkte Ætling af Urskoven, som i sin Tid dækkede vældige Strækninger af Halvøen, og hvis Skumring endnu anes, naar man undervejs fra Aalborg til Høbro krydser Roldskovens Omraade.

Nord for Skoven løfter Rebild Bakker et lynggroet Højland, som med Millioner af Kubikmeter Jord rejser Tinde ved Tinde. Det er, som Bakkerne raaber: Vi er Monumenter, som det ikke gives en Ø at bære paa sin Ryg! Her er Fastlandet! Det Sted, vi staar paa, er landfast med baade Europa og Asien. Rold Skov tilhører først og fremmest Mindernes Jylland. Der kendes Sagn paa Sagn, hvis Fødsel gemmes i den jydske Urskovs Tykning; men Rebild Bakker er Nutidens og Fremtidens Jylland — knyttet til os og vore Efterkommere som det Sted, hvor jydske Hjemstavnssfølelse faar Udtryk, naar Egnen Aar efter Aar paa den dertil bestemte Dag fyldes af Skarer, som samles i Bevidsthed om uløselig Tilknytning til Hjemmets Jord.

Naar Skuespillet hedder „Fra Rold til Rebild“, betyder Navnet da heller ikke, at det drejer sig om en Søndags-Eftermiddagstur mellem to geografiske Punkter. Nej, Navnet henyder til en Rejse gennem et Tidsrum indenfor Jyllands Tilværelse. Og Rold er Fortiden, mens Nutiden er Rebild.

Skuespillets Plan er — saavidt en Teateraftens begrænsede Tid tillader det — at udtrykke det jydske Folks Særpræg ved Hjælp af en Række Billeder, der i Forbindelse med For- og Efterspil skildrer Jyder under de Kaar og Omstændigheder, som Landets Udstrækning og Tidernes Veksling byder.

Det siger sig selv, at et enkelt Skuespil ikke formaar at tømme Emnet, og de Billeder, der i denne Omgang er valgt, kunde maaske uden Krænkelse af Rimeligheden have været tilsidesat for andre.

Jeg har her maattet arbejde efter bedste Skøn. Men jeg haaber, at de valgte Billeder tilsammen danner et Prisme, i hvis Brydning Dele af det jydske Folkesind bliver synlige i uforfalsket Tydelighed.

Et af Billederne viser Rold Skov i den Fortid, da Skøjerner var en Realitet. Jeg mener, at skal der skrives om Jylland, kan dette mærkelige Folk ikke forbigaaes. Det har i den historiske Tid repræsenteret Eventyret, det hemmelige og uberegnelige, der kom — Gud

véd hvorfra — og blandede sig med jydske Folkeliv. Nu er Skøjernes Dage omme, men Skøjernes Blod flyder i det jydske Folkelegeme, og saa længe Jyder trækker Vejret, vil Reflekser fra det indvandrede Folks Tanker røres i jydske Hjerner, ligesom Sus om Eventyr anes, naar Vinden gaar gennem Løvet i Rold Skov.

Dette var om et Folk, der har været med til at sætte Præg paa Jyderne. — Men der levede en Mand, som mere end nogen anden enkelt Person har formaaet at tolke sit jydske Hjemland og dets Beboere, Digterpræsten St. Steensen Blicher. Hans Stemme er vel den første, der gjorde sig gældende som jydske i det danske Kor. Ham kendte alle Jyder. Han raabte ikke for at gøre sig selv bemærket, men han sang med fulde og ægte Toner om Jyderne og Jylland. Derfor er det paa sin Plads, at Blicher fremtræder i et af Billederne.

Et tredje Billede viser den jævne Jyde, som uforknyt og ligetil tager sin Tørn og uden Sentimentalitet sætter Livet paa Spil, naar Døden kræver det. Der er Vesterhavsfiskeren brugt som den mest anskuelige og udtryksfulde Figur.

Det fjerde Billede illustrerer Jyden, naar han fester og slaar sig løs. Og

det gør han til Gavns under Høstgildet, der slutter Billedrækken.

Forspil og Efterspil er henlagt til Nutiden og foregaar i Rebild Bakker, hvor den dansk-amerikanske Farmer med Kone og Børn mødes med sine gamle Forældre og under dette Møde opfylder sin inderlige Trang til Bekræftelse af Samhørigheden med det gamle Land.

For- og Efterspil er Rammen om de mellemliggende Billeder, som derved samles og gives Dybde. Men Skuespillets Ekstrakt fremtræder i den jydske Sang, der synges i Efterspillet. Den er uden Føleri, men lader Jyden synge ud for fulde Lunger om sig selv og om det gamle Land, der er hans og skal blive hans Børns.

Vilhelm From Bartrumsen.

Kapelmester Thomas Jensen.

Teatermaler Emil Poulsen.

Til venstre Wantzin som jydsk Gæstgiver. Derefter Hr. Erling Schroeder og Hr. Knoblauch som Fiskere.

„Fra Rold til Rebild“ af Vilhelm From Bartrumsen.

En gammel Bonde træder frem mellem Rebilds lyngklædte Bakker sammen med sin fra Amerika hjemvendte Søn, Svigerdatter og deres to Børn. Og medens de venter paa den øvrige Familie, fortæller den gamle fire Fortællinger fra Jylland, formet for Scenen som fire Enaktere eller »Billeder«, som Forfatteren kalder dem.

Første Billede er romantisk-dramatisk. En ung Gaardmandsdatter er flygtet med en Tater og slutter sig i Rold Skov til Skøjernes forfulgte Folk. Hun faar at vide, hvilke Lidelser og Forfølgelser der venter hende, og hendes Fader og Fæstemand søger at erobre hende tilbage. Men hendes Kærlighed til Tateren er stærkere end al Fornuft, og hun forsvinder i Natten med det farende Folk.

Andet Billede er kun en Stemning. Man oplever en hyggelig Juleaften i et Lægehjem paa Landet og ser Steen, Steensen Blicher komme som en ensom, bitter og ulykkelig Gæst, efter at hans Hustru lige har forladt ham.

Tredie Billede er en Vestkyst-historie. En ung fattig Fisker (en Søn af Tateren og den rømte Gaardmandsdatter?) kan ikke vinde Anerkendelse i Fiskerlejet og maa ikke faa den velstaaende Fiskers Datter. Men under en Stranding viser han sig som den modigste af alle, og han bliver derefter anerkendt og faar Pigen.

Fjerde Billede er en dramatiseret Anekdote, en Historie om en jydsk Bonde, som i en Handel snyder en fynsk Humlehandler, som vilde snyde ham. Denne Anekdote foregaar indrammet af et Høstgilde, hvor der danses jydsk Folke-danse.

Tilslidst føres man tilbage til Rebild Bakker, hvor Sangen »Vi Jyder« synges, og hvor der tales mange smukke Ord om jydsk Trofasthed, jydsk Natur og jydsk Type.

Det er Jylland, Forfatteren har villet skildre, og hans ærgerrige Drøm og Haab har efter alle Sole-

mærker og den brede Start at dømme været at skabe *det jydsk Nationalskuespil*. Det er et meget stort Maal, og det blev i Aftes heller ikke naaet. Thi dels var Skuespillet for løst sammentømret og for broget til at blive Monument, dels forføjede det den jydsk Tone paa et afgørende Punkt: det førte alt for ofte direkte Tale om jydsk Følelse, jydsk Stolthed over Race og Land, greb med faste Hænder, hvad der maatte have været en stille, stærk Understrøm, hvis det skulde naa ind til Hjertenerne og sætte sig fast. Men er der noget, som er typisk for Jyderne, saa er det netop, at de meget nødt lægger Lidenskab blot og taler højt om Hjertets stille Følelser. Ingen anden dansk Mundart er i den Grad som Jydsk præget af Forbeholdenhed, Stilhed og Omskrivning med Hensyn til Følelse.

Dans under Høstgildet.

Det er netop typisk jydsk at udtrykke, at noget er allerbedst ved at sige, at »det kunde være meget ringere«. Paa dette Punkt forsynede Forfatteren sig flere Gange groft og skabte Rødme i Tilskuernes Sind.

Men naaede From Bartrumsen end ikke med sit Stykke det højeste Maal, som han havde sat sig, saa naaede han alligevel at skabe et interessant og broget jydsk Skuespil, som glædede Publikum, og som rummede mange værdifulde Elementer. I første Billede mindedes man Carit Etlars Romantik, i andet fik man Betænkeligheder, da Blicher begyndte at blive melodramatisk for aabent Tæppe. Men i tredie Billede mødte man et forbavsende godt Stykke jydsk Folkeskuespil med Saft og Kraft baade i Opbygning og Sprog.

Og fjerde Billede var baade festligt farverigt og morsomt, med levende Lune i god Teaterklædning. Ved denne Stigning i Stykket

skabtes ikke blot en stadig hjerteligere Stemning i Teatret. Men Forfatteren fik ogsaa Lejlighed til at vise saa meget Digtersind, saa megen Evne for Typetegning og saa megen Humor og Følelse, at man med Glæde og Forventning imødeser hans næste Indsats i en mere begrænset Opgave. Slutresultatet blev, at baade Teatret og Forfatteren fik Glæde af dette Forsøg paa at vinde nyt Land for jydsk Scenekunst. Thi man saa, at selv om From Bartrumsens dramatiske Ager endnu mangler Røgt og Pleje, saa er den fuld af Idéer og Muligheder.

Teatret havde gjort sit bedste for at give »Fra Rold til Rebild« en smuk og festlig Ramme. Endelig engang vist Vilje til at give Plads for Teatermalerens og Belysningsmesterens Initiativ, og Forstaaelsen af, at den bedste Økonomi i vanskelige Tider er at kaste Pengene ud, hvor de forrenter sig. Flere af de nye Dekorationer hilstes med et begejstret og umiddelbart Bifald, som tydeligt fortalte, at Publikum skønnede paa Bestræbelserne. Thi Farver og teknisk Fantasi er og bliver et Publikumskrav, som Nutidens Teater ikke kommer udenom.

Til det gode Udstyr kom en gennemgaende god Udførelse — bedst i Billedet fra Vestkysten, hvor man glædede sig over det virkningsfulde Samspil mellem Hr. Knoblauch, Fru Lehmann, Frk. Beatrice Bonnesen og Hr. Erling Schroeder.

Fra Rold til Rebild

Vilhelm From Bartrumsens Skuespil paa Aarhus Teater.

Hr. Erling Schroeder og Besse Giersing i første Billede: Taterne i Rold Skov.